

Raad van de gemeente Beverwijk
Postbus 450
1940 AL BEVERWIJK

documentnummer UIT-20-49966 / Z-19-66566	team Sociaal beleid	Beverwijk 21 juli 2020
uw kenmerk/uw brief van	behandeld door M. van Leeuwen	verzonden 22 juli 2020
onderwerp Evaluatieonderzoek participatie in sociaal domein		

Geachte leden van de raad,

Vanaf april 2018 is er een nieuwe werkwijze voor cliënt- en inwonerparticipatie in het sociaal domein. Bij sociale vraagstukken willen we zo vroeg mogelijk in gesprek met inwoners, cliënten en ervaringsdeskundigen. De Participatieraad Beverwijk ondersteunt daarbij. Bij de start is een ontwikkelperiode van twee jaar afgesproken (april 2018 – april 2020). Afgesproken is om de nieuwe werkwijze daarna te evalueren. Dit onderzoek is nu uitgevoerd.

Met veel plezier bieden wij u het onderzoeksrapport aan.

Er heeft een onafhankelijk onderzoek plaatsgevonden

De evaluatie is in alle drie IJmond-gemeenten uitgevoerd door een onafhankelijk bureau, +Anderen. Zij hebben relevante documenten bestudeerd. En met enquêtes en (online) gesprekken de mening gevraagd van betrokken inwoners, beleidsadviseurs en wethouders, gemeenteraadsleden, leden en oud-leden van de participatieraad en een aantal professionals uit het werkveld.

Beverwijk is goed op weg

Het onderzoeksbureau constateert dat Beverwijk met de nieuwe werkwijze goed op weg is. En dat er ook nog veel te doen is. De eindconclusie is dat er *'geen contra-indicaties te benoemen zijn die een heroverweging van de ingeslagen weg nodig maken'*. De gekozen werkwijze voldoet en heeft duidelijk voordelen boven de oude werkwijze met Wmo- en Cliëntenraad. Er komen meer inwoners aan het woord, er is meer ruimte voor innovatie, creativiteit, en inbreng van onderwerpen. Er kan meer vooraf worden geadviseerd in plaats van reactief. De werkwijze biedt die mogelijkheden en ze kunnen nóg meer worden benut.

Bijvoorbeeld door te zoeken naar nieuwe participatievormen, vooral ook gericht op groepen die we nu nog onvoldoende spreken. Door het netwerk onder inwoners en sleutelfiguren te verbreden. Door 'veldkennis' te gebruiken van partners en zorgpartijen, en op die manier in beeld te krijgen welke behoeften er zijn bij mensen die zelf niet goed in staat zijn om dit te verwoorden.

Het rapport besteedt ook aandacht aan de invloed van de Corona-crisis op de wijze van participatie. Die gaat veranderen, verwachten respondenten. Net als de onderwerpen die op de agenda (moeten) komen.

De bevroegde inwoners waarderen de mogelijkheid om mee te denken

Zij vinden het wel belangrijk om te laten zien wat er met die input gebeurt. Door plannen bijvoorbeeld in kleine stapjes al tot uitvoering te brengen. De belangrijkste voorwaarde voor een geslaagd traject is dat inwoners het gevoel en vertrouwen krijgen dat hun input wordt meegenomen in het beleid.

De werkwijze past in de uitgangspunten van de raadscommissie TRIP¹

Op 25 maart jl. hebben wij een brief aan u gestuurd over de opzet van dit evaluatieonderzoek. Daarin gaven we aan dat wij het belangrijk vonden om de werkwijze in het sociaal domein ook langs de 'meetlat' van de commissie TRIP te leggen. De Commissie TRIP heeft haar bevindingen nog niet gepresenteerd aan de gemeenteraad. Deze kunnen dus nog wijzigen of worden aangevuld.

+Anderen heeft de werkwijze in het sociaal domein gespiegeld aan de voorlopige opbrengst van de commissie. En concludeert dat de werkwijze in lijn ligt met de uitgangspunten voor participatie van de commissie TRIP. Mogelijke aanvullingen vanuit de commissie TRIP betreffen de positie van de gemeenteraad en het actief stimuleren/ faciliteren van initiatieven uit de samenleving. Het rapport beveelt aan om de aanpak in het sociaal domein te integreren in een Beverwijkse participatieaanpak. Met de Participatieraad en de gemeenteraad en/of de commissie TRIP zou deze aanbeveling verder verkend kunnen worden.

De Participatieraden gaan graag verder aan de slag

De Participatieraden hebben de evaluatierapporten gezien en besproken. De drie voorzitters zeggen in een gezamenlijke brief dat de drie rapporten een goed beeld geven van de stand van zaken, toekomstwensen en verbetermogelijkheden. Zij geven aan veel ideeën te hebben voor de verdere ontwikkeling.

We gaan graag in gesprek over het rapport

Gezien de conclusie van het rapport heeft het college besloten om de werkwijze met de Participatieraad voort te zetten. Als college gaan we met de Participatieraad in gesprek over de gewenste ontwikkelingen en prioriteiten daarin. Graag betrekken we de mening van de raad daarbij. Wij bieden u het rapport hierbij aan, zodat het kan worden betrokken bij de visievorming op participatie in brede zin.

Wanneer de raad dat wenst gaan we hierover graag in gesprek tijdens een commissievergadering.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Beverwijk,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

drs. E.R. Loenen

drs. M.E. Smit

Bijlagen:

- Rapportage Evaluatie vernieuwing participatie sociaal domein, +Anderen, mei 2020 (IN-20-65404)
- Brief voorzitters Participatieraden dd. 10 juni 2020 (IN-2020-65815)

¹ Tijdelijke Raadscommissie Inwoner Participatie

Evaluatie werkwijze cliënt- en bewonersparticipatie in het sociaal domein IJmondgemeenten

Gemeente Beverwijk

Mei 2020

gemeente
beverwijk

IN OPDRACHT VAN

+Anderen B.V.

Coolhaven 238A, 3024 AP Rotterdam + +31 (0)10 307 68 28 + post@plusanderen.nl

KVK Rotterdam 77260112 + BTW NL8609 51 182 B01 + IBAN NL89 RABO 0351 4192 68

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Leeswijzer	3
Procesverantwoording.....	3
Regionaal beeld	4
Nulsituatie.....	4
Effectenarena's	4
Beverwijk.....	6
Zelfevaluatie.....	6
Participatieagenda.....	6
Tussenrapportage.....	6
Beeld uit enquêtes en gesprekken	7
Bijlage 1 - Resultaten	12
Lopende/ startende projecten :.....	12
Afgerond	12
Bijlage 2 - Geraadpleegde personen.....	13
Enquêtes.....	13
Persoonlijke gesprekken	13

Inleiding

In december 2017 hebben de gemeenteraden van Beverwijk, Heemskerk en Velsen ingestemd met de beleidsnotitie "Vernieuwing (cliënten-)participatie in de IJmond". De IJmondgemeenten zien participatie als méér dan een wettelijke verplichting en hebben gekozen voor een nieuwe werkwijze om zo vroeg mogelijk in beleids- en planvorming meer direct in gesprek te komen met de mensen om wie het gaat. De inhoudelijke input vanuit de gesprekken of andere participatievormen wordt verwerkt in beleid, plannen en dienstverlening.

Vanaf april 2018 heeft elke IJmondgemeente een participatieraad. De participatieraad bestaat uit betrokken inwoners en ondersteunt de gemeente bij het beter, eerder en breder betrekken van cliënten en geïnteresseerde inwoners. De Participatieraden ondersteunen daarbij; zij adviseren dus niet zelf, maar zorgen er mede voor dat belanghebbenden en betrokkenen aan tafel zitten.

Gekozen is voor een ontwikkelperiode van twee jaar. Daarna volgt een advies en besluit van de gemeenteraad over voortzetting van deze werkwijze. Dit evaluatierapport gaat in op de vraag of de gestelde doelen zijn gerealiseerd.

Leeswijzer

Dit evaluatierapport bestaat uit 2 delen: een schets van het overall-beeld in de IJmond gemeenten en een deel wat ingaat op de eigen gemeente.

Procesverantwoording

De analyse is in de periode april/mei 2020 uitgevoerd door +anderen. +Anderen is gespecialiseerd in het organiseren van krachtige samenwerkingen en zorgvuldige processen om inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij maatschappelijke ontwikkelingen.

Na een intakegesprek en een documentenstudie van relevante documenten zijn per gemeente enquêtes uitgezet. De volgende doelgroepen zijn geënuquêteerd:

- gemeentelijke adviseurs die met de vernieuwde participatieaanpak hebben gewerkt
- betrokken wethouders
- gemeenteraadsleden
- leden van de participatieraden
- zorgprofessionals (professionals werkzaam bij samenwerkingspartners)
- inwoners die in de afgelopen 2 jaar via diverse participatievormen betrokken zijn geweest bij beleidsvorming in het sociaal domein.

Er is met de meest betrokken gemeentelijke adviseur, een wethouder, een lid van de participatieraad en met 4 inwoners een persoonlijk gesprek gevoerd. Door de documentenstudie, de enquête en de persoonlijke gesprekken is een goed en getrouw beeld ontstaan van de effecten van de vernieuwde participatie in het sociaal domein in de IJmond gemeenten.

Regionaal beeld

De doelstellingen van de nieuwe werkwijze voor (cliënten-) participatie in het sociaal domein zijn in de regionale Transformatie Agenda Sociaal Domein en later in het beleidsdocument 'Vernieuwing (cliënten-)participatie in de IJmond' als volgt geformuleerd:

1. Meer inwoners betrekken bij sociale vraagstukken (met name jongeren): 'verjongen'
2. Eerder inwoners betrekken (nog voordat er een plan op tafel ligt): 'vervroegen'
3. Vroegtijdig belanghebbenden en betrokkenen kennis en ervaring laten inbrengen (door interactie): 'verbreden'
4. Inbreng van inwoners wordt goed meegenomen en zichtbaar gemaakt in adviezen aan college en gemeenteraad: 'verrijken'
5. Passende participatievormen inzetten om in gesprek te komen

De ontwikkeling in de IJmond is gevolgd door het landelijk kenniscentrum Movisie. Samen met twee andere vernieuwende gemeentelijke praktijken op gebied van (cliënten-)participatie in het sociaal domein. In hun onderzoeksrapport hebben zij de werkwijze getypeerd met de woorden: samen, flexibel, proactief, dichtbij en vroegtijdig.

Nulsituatie

Om tot een goed oordeel te komen of deze doelstellingen zijn bereikt, is inzicht in de nul-situatie (bij de start van de nieuwe werkwijze in 2018) wenselijk. Deze nul-situatie is destijds niet in kwantitatieve zin beschreven. De cliëntenparticipatie was in de drie gemeenten van de IJmond op een soortgelijke manier georganiseerd: via een adviesorgaan (een Wmo-raad en/of een cliëntenraad) die op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Participatiewet (daarvoor WWB, Wsw en Wajong) aan het college van B&W gevraagd en ongevraagd konden adviseren over het voorgenomen beleid.

Op het gebied van jeugd was nog geen formele vorm van advisering door jeugdige cliënten geregeld. Dat was een nieuwe plicht voor gemeenten sinds de overheveling van jeugdhulp naar de gemeenten (Jeugdwet)

Na de oprichting van de Participatieraden 'nieuwe stijl' is in 2018 en in 2019 tijdens een effectenarena stilgestaan bij de gewenste effecten van de nieuwe aanpak. Hieruit zijn vervolgens benodigde stappen, acties en ondersteuning geformuleerd. De effectenarena's leverden input op om gezamenlijk de nieuwe werkwijze verder vorm en inhoud te geven.

Effectenarena's

Uit de eerste effectenarena (2018) werd een aantal aandachtspunten geformuleerd:

- regionale afstemming is nodig;
- haalbaarheid van de inzet voor de leden van de participatieraden;
- werken met werkgroepen rondom een concrete vraag of thema;
- de participatieraad brengt mensen bij elkaar en daaruit kan een advies uit voort komen;
- de taakverdeling tussen gemeente en participatieraad.

Uit de tweede effectenarena (2019) bleek dat er de nodige stappen gezet zijn en dat de nieuwe werkwijze meer en meer vorm kreeg. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan welke observatie voor de individuele gemeente

destijds is gedaan. Over de drie gemeenten werd geconcludeerd dat er meerdere participatietrajecten opgezet zijn, maar dat men nog wel wat zoekend is naar de rol van de participatieraden en naar de samenwerking met de ambtelijke organisatie.

De drie participatieraden hebben met de gemeenten nagedacht over een goede regionale werkstructuur, omdat gemeenten op veel gebieden in het sociaal domein regionaal samenwerken. En daarvoor dus ook gezamenlijk participatie moet worden georganiseerd. Die werkwijze is gezamenlijk vastgesteld en de colleges hebben daarmee ingestemd of kennisgenomen in maart 2020.

Beverwijk

Geraadpleegde documenten:

- Verordening Participatie sociaal domein gemeente Beverwijk 2018, april 2018
- Eerste effectenarena bijeenkomst IJmond, september 2018
- Tweede effectenarena bijeenkomst IJmond. Verslag Beverwijk, november 2019
- Tussenrapportage participatieraad Beverwijk, december 2019
- Participatieagenda Beverwijk, Participatieraad Beverwijk, maart 2020
- Beter beleid met ervaringskennis van Inwoners, Movisie, april 2020

Zelfevaluatie

De participatieraad Beverwijk heeft een zelfevaluatie uitgevoerd in december 2019. Samen met het beeld dat uit de tweede effectenarena bijeenkomst is geformuleerd komt de participatieraad tot het volgende geparafraseerde beeld: "Er zijn veel trajecten doorlopen of opgestart. Er ligt veel werk op ons bord. Kwantitatieve deelname is minder belangrijk dan kwalitatieve deelname: dat begint steeds beter te lukken. Het blijft lastig om laaggeletterden te betrekken. Samenwerking met de gemeente gaat goed."

Participatieagenda

Uit de participatieagenda 2020 en de tekst uit het gemeentelijk jaarverslag over 2019 blijkt dat bij de afgeronde en lopende projecten¹ verschillende methoden zijn gezocht om de doelgroep in beeld te krijgen en te betrekken. Ook vinden er na afloop van een project evaluaties plaats waarin zowel de gevoerde methode als het resultaat centraal staat.

Tussenrapportage

Uit de Tussenrapportage vernieuwing participatie sociaal domein Beverwijk blijkt dat de participatieraad samen met de gemeente verschillende participatievormen heeft geadviseerd en opgezet. Zo zijn er verschillende soorten peilingen en enquêtes opzet (digitaal, burgerpeiling, flitspeiling en Kahoot), brainstorm ontmoetingen georganiseerd (messagebox, world-café, expertmeetings en wijkavonden) en interviews gehouden (spiegelgesprek, klantreis, leefwereldonderzoek, persoonlijk interview, groepsinterview, locatie interview, gemengd groepsinterview). Ook zijn verschillende soorten uitnodigingen beproefd (flyer, persoonlijke brief/mail, via contactpersonen of sleutelfiguren en via publicatie in de (wijk-)krant) en werkvormen toegepast (Participatiewiel, Opiniebus, Werkbezoek, Informatiebijeenkomst, Wijkwandeling en Wijkwinkel). De gemeente en participatieraad hebben deze verschillende aanpakken geëvalueerd en de meerwaarde en/of aandachtspunten benoemd. Ook wanneer een aanpak minder geslaagd was, is dat benoemd, om daarvan te leren voor een volgend project.

De participatieraad heeft in de tussenrapportage geconcludeerd dat bepaalde doelgroepen nog niet konden worden bereikt (jongeren, mensen die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn, de GGZ-doelgroep, mensen met een verstandelijke beperking en eenzame inwoners).

Daarnaast zijn er andere evaluatie en actiepunten genoteerd die de komende periode opgepakt gaan worden. Opvallende is dat een aantal van deze actiepunten ook al in 2018 bij de eerste effectenarena benoemd zijn geweest (samenwerking met ambtenaren, menskracht participatieraad, kerntaak en rollen participatieraad, regionale afstemming).

¹ Zie bijlage 1

Beeld uit enquêtes en gesprekken

De ervaringen van bestuurders, leden van de participatieraad, gemeenteraadsleden, zorgprofessionals en inwoners geven het volgende beeld.

Rol van de participatieraad

De participatieraad zou moeten functioneren als een brug tussen inwoners en de gemeente/ uitvoeringsorganisaties, zeker bij gevoelige onderwerpen zoals het minimabeleid in Beverwijk. De stap naar de gemeente toe is voor veel mensen nog te ver, maar door een persoonlijke aanpak van de participatieraad zou deze kleiner kunnen worden. De verschillende betrokkenen benoemen dat de participatieraad nog aan het zoeken is naar haar rol en de juiste werkwijze hierbij. De netwerkfunctie mag volgens diverse respondenten nog beter uit de verf mogen komen. De gemeente probeert hier actief aan bij te dragen, bijvoorbeeld door het aanbieden van trainingen, hierdoor hebben de betrokkenen het gevoel dat het de participatieraad steeds beter lukt om de gewenste rol te pakken.

Bij de totstandkoming van de participatieraad is een open selectieprocedure gehouden. In het begin heeft dit voor wat verloop van leden gezorgd, het was namelijk zoeken naar de juiste mensen met de juiste kwaliteiten. Door de positiebepaling van de participatieraad is ook het gewenste profiel van de participatieraadsleden steeds duidelijker geworden.

Van de ondervraagde inwoners van de gemeente geeft ongeveer de helft aan de participatieraad te kennen; dit betekent met name dat ze er over hebben gehoord of gelezen. De groep ondervraagde inwoners is overigens geen representatieve groep inwoners, omdat dit inwoners zijn die eerder aangegeven hebben geïnteresseerd te zijn in participatie door mee te denken bij een bepaald project. De ervaringen met de participatieraad zijn beperkt. Meer bekendheid geven aan de participatieraad zou een goede stap zijn; de participatieraad heeft een folder die wel duidelijke informatie geeft, maar bijvoorbeeld de website zou nog kunnen worden verbeterd.

Vergelijking met oude situatie

De nieuwe werkwijze is een duidelijke verbetering ten opzichte van de oude situatie. In plaats van een (kleine) delegatie van cliënten of ervaringsdeskundigen krijgen tegenwoordig cliënten en inwoners zelf de mogelijkheid om mee te praten. De stem van cliënten mag echter nog steeds meer gehoord worden. Ook wordt door de verschillende betrokkenen genoemd dat er in de nieuwe situatie meer ruimte is voor creativiteit en innovatie en dat de samenwerking meer gestructureerd en overzichtelijker verloopt.

Daarnaast geldt dat door het vroegtijdig meepraten en meedenken bij voorstellen door inwoners en andere deskundigen, het onderwerp ook van deze betrokkenen wordt. Wellicht is de inhoud niet heel veel anders dan wanneer een ambtenaar het stuk zou hebben geschreven, maar het gedeelde eigenaarschap is ook erg waardevol.

Vanuit het bestuur (college en gemeenteraad) is er wel de wens om nog meer zicht te hebben op het bereik van de participatieraad om zo de meerwaarde van de participatieraad ten opzichte van de oude situatie goed in te kunnen schatten. De participatieraad zelf geeft als meerwaarde vooral aan dat er nu meer mogelijkheden zijn om zelf met urgente onderwerpen te komen, waardoor er meer vooraf geadviseerd kan worden in plaats van enkel reactief.

Meer en eerder betrekken van inwoners

Beverwijk slaagt er steeds beter in om meer en eerder inwoners te betrekken bij sociale vraagstukken, door de participatieraad in te zetten als een netwerkorgaan. De participatieraad speelt een actieve rol in het 'voorportaal' van participatie met cliënten en deskundige inwoners door advies te geven over de participatievorm, vraagstelling en vindplaats van belanghebbenden. Hierdoor is de kwaliteit van de geleverde input ook hoger dan in de oude situatie. Het kenbaar maken van de behaalde resultaten zou er volgens diverse respondenten voor kunnen zorgen dat meer mensen in contact komen met de participatieraad. De leden van de participatieraad geven hierbij aan dat de participatieraad soms pas laat in participatietrajecten wordt betrokken. Dit lijkt volgens hen te komen omdat niet alle ambtenaren zicht hebben op de meerwaarde van de participatieraad.

Doelgroepen in beeld (netwerk)

Er zijn nog een paar doelgroepen die onvoldoende in beeld zijn gekomen: laaggeletterden, minima, mensen die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn en mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een

psychische/psychiatrische beperking. Daarnaast blijkt het lastig om kinderen en jongeren te betrekken bij onderwerpen die hen aangaan. In het sociaal domein gaat het nu nog te veel over de wettelijke jeugdzorgtaken, het is wenselijk dit te verbreden naar alle jongerenaangelegenheden en meer te praten mét jongeren in plaats van over jongeren. De participatieraad zou hier een rol in kunnen spelen, zeker omdat zij vaak dichterbij de inwoners staan. Persoonlijke contact lijkt hierbij de sleutel. Door de zorgprofessionals wordt nog specifiek het bedrijfsleven genoemd; zij kunnen nog meer betrokken worden bij de participatie in Beverwijk.

Ervaring van respondenten leert dat doelgroepen waarbij veel schaamte heerst (zoals minima) de ervaringsdeskundigen/ mensen die problemen ondervinden, weinig participeren. Hier zou de participatieraad actiever op kunnen inzetten. In de beleving van de inwoners is het vooral zaak om bij deze doelgroep vertrouwen te winnen door informatie laagdrempelig aan te bieden, mee te denken in oplossingen en plannen concreet te maken.

Bij aanvang van de nieuwe werkwijze was uitgegaan van een groot netwerk bij de leden van de participatieraad. Door de samenstelling van de participatieraad probeert zij ook een breed netwerk op te bouwen. In de praktijk blijkt dat de gemeente ook vaak een groot netwerk heeft (zowel wat betreft cliënten als wat betreft maatschappelijke en zorgorganisaties die met inwoners en cliënten contact hebben). De gemeente en participatieraad gaan samen, vanuit hun netwerken, op zoek naar manieren om de gewenste doelgroepen te bereiken. Wanneer de samenwerking hierin goed verloopt heeft de participatieraad naar eigen zeggen ook meer tijd om zich te focussen op het ontwerpen van het participatieproces.

Ongevraagd advies

Een taak van de participatieraad is niet alleen het geven van gevraagd advies op zaken die spelen binnen de gemeente, maar ook het onder de aandacht brengen van actuele thema's die spelen onder inwoners. Het ongevraagd advies dat hieruit komt, zou ook moeten landen binnen de gemeente. De gemeente staat open voor dergelijke adviezen. Ongevraagd advies wordt nog weinig gegeven: vaak is het advies nog reactief op plannen van de gemeente, terwijl de participatieraad van gemeentelijke respondenten meer proactief op zoek mag gaan naar actuele thema's. Advies over huidig beleid, vanuit de ervaringen van de participatieraad, is waardevol voor het verbeteren van de dienstverlening van de gemeente. Wel wordt aangegeven dat met name het gevraagd advies het meest effect heeft op besluitvorming, omdat de timing dan precies goed is.

Vanuit een van de inwoners kwam de suggestie om burenonthoetingen te stimuleren. Als mensen elkaar beter kennen, zijn ze ook beter in staat om met elkaar zaken met elkaar te bedenken en voor elkaar te krijgen. Mogelijk dat de participatieraad hier een programma op kan bedenken.

Optimale participatievorm

De gemeente en/of participatieraad ondersteunt het participatieproces op diverse manieren. Dit is afhankelijk van de omstandigheden en doelgroep. Bij ieder onderwerp wordt bedacht welke vorm van participatie het meest passend is en hoe de mensen bereikt kunnen worden die hier iets zinnigs over kunnen zeggen. Soms is het beter om niet direct vanuit de gemeente met mensen te spreken, dan pakken de leden van de participatieraad de ze rol. In gezamenlijkheid wordt gezocht naar de meest passende manier van werken. De betrokkenen geven aan dat het mooi zou zijn als er de aankomende periode meer geëxperimenteerd wordt met manieren en werkvormen zodat iedereen zich gehoord voelt.

In de twee onderzochte casussen, het minimabeleid in Beverwijk en de welzijn/zorg/sportvoorzieningen in Wijk aan zee, zijn verschillende participatiemiddelen ingezet zoals bijeenkomsten, groepsgesprekken en een online enquête. De meeste inwoners geven aan tijdens deze participatiemomenten het gevoel te hebben dat er naar hen wordt geluisterd en dat er voldoende ruimte is om input te geven. De inwoners geven aan dat dit gevoel pas echt recht gedaan wordt, als ze ook de bevestiging krijgen dat hun inbreng zinvol is geweest en mee is genomen in de plannen. Daarnaast wordt als idee geopperd om een aantal keer per jaar een bijeenkomst te organiseren voor inwoners, om te achterhalen wat er leeft en speelt.

Zichtbaarheid inbreng inwoners/ resultaat in beleidsvorming

In gemeenteraads- en collegevoorstellen wordt de gevoerde participatie beschreven (of en hoe er is geparticipeerd) en hoe de opbrengst hiervan wordt geïnterpreteerd. Er wordt kenbaar gemaakt dat de participatieraad heeft meegedacht en wat het advies is. Dit heeft ook goede ervaringen en leerpunten opgeleverd. Een goed voorbeeld is het traject Dorpsplan Wijk aan Zee. Een aantal respondenten wenst dat dit de standaard aanpak wordt. De betrokken inwoners geven aan dat de belangrijkste voorwaarde voor het slagen van een participatietraject is, dat

inwoners het gevoel en vertrouwen hebben dat hun inbreng wordt meegenomen in beleid. De meeste betrokkenen geven aan dat het op dit moment vaak nog niet duidelijk is wat er met de inbreng van inwoners gebeurt en hoe dit terug te zien is in het beleid. Ook geven inwoners die hebben meegedacht in Wijk aan Zee aan dat er weinig zicht is op het vervolgtraject. Er is wel vertrouwen dat de uiteindelijke inbreng meegenomen zal worden, maar in welke mate is nog onduidelijk. Communicatie en verwachtingsmanagement zijn hierbij sleutelwoorden: het inzichtelijk maken van hoe en waarover men mee kan denken, het terugkoppelen over hoe de input is meegenomen en uiteindelijk het zichtbaar maken van de inbreng door op kleine schaal al dingen uit te voeren, zorgt voor meer vertrouwen. Dit zou er ook voor kunnen zorgen dat meer mensen mee willen denken en doen in vervolgstappen of bij andere participatietrajecten.

De participatieraadsleden benoemen dat de inbreng goed wordt overgebracht op het bestuur, maar dat er soms twijfel is in hoeverre de mening van inwoners ook echt de doorslag geeft. Dit verschilt ook nog wel eens per betrokken ambtenaar. Door samen met de gemeente de participatieagenda in te richten, worden de voorgang en de effecten wel steeds meer zichtbaar. Ook door de commissie TRIP wordt momenteel gewerkt aan het zicht dat de gemeenteraad heeft op participatie

Verhouding participatieraad en gemeenteraad

In het raadsvoorstel bij de introductie in 2018 werd het risico geschetst dat door het vroegtijdig betrekken van inwoners de democratische legitimiteit van de gemeenteraad mogelijk onder druk zou kunnen komen. De leden van de gemeenteraad geven aan dat dit niet het geval is; de taak van de gemeenteraad is het bewaken op hoofdlijnen, waarbij iedere inbreng van inwoners welkom zou moeten zijn en op waarde moet worden geschat. Daarnaast is belangrijk om duidelijke kaders voor participatie te schetsen, die aan de voorkant helder zijn.

Verhouding participatieraad en gemeente (cultuurverandering)

Een punt van continue aandacht is de rolverdeling tussen gemeente en participatieraad, door hier over te blijven praten wordt voorkomen dat er misverstanden ontstaan door (onuitgesproken) verwachtingen. Het werkveld van de participatieraad is zeer breed. De neiging om op inhoud te adviseren in plaats van over het proces ligt om de hoek als er een onderwerp passeert dat hen (persoonlijk) aangaat of waar de interesse ligt. Door hier aandacht voor te hebben en met elkaar het gesprek hierover gaande te houden, wordt voorkomen dat dit een probleem wordt. Alle betrokkenen zien dit vooral als een leerproces. Er wordt nu extra ingezet op het vergroten van de bekendheid van de participatieraad bij de verschillende beleidsambtenaren, mede omdat de ervaring is dat persoonlijk contact tussen de gemeente en de participatieraad belangrijk is. Daarnaast is het belangrijk dat er vooraf in processen duidelijke afspraken worden gemaakt over de verwachtingen en de rolverdeling, de ervaring is dat de processen daardoor soepeler verlopen. Daar staat tegenover dat ook de participatieraad nog moet wennen aan de nieuwe rol ten opzichte van de gemeente, die anders is dan die van de oude Wmo-raad en Cliëntenraad.

Beverwijkse participatiewaarden

De TRIP commissie uit de gemeenteraad van Beverwijk heeft een participatieaanpak ontwikkeld. Deze aanpak heeft nog geen formele status, omdat de gemeenteraad hier nog geen besluit over heeft genomen. De onderliggende Beverwijkse participatiewaarden² zijn participatief tot stand gekomen. Als deze participatiewaarden aangelegd worden tegen de participatie uitgangspunten uit het sociaal domein (samen, flexibel, proactief, dichtbij, vroegtijdig), dan valt op dat de basisuitgangspunten overeenkomen. De aanvullingen liggen op de positie van de gemeenteraad en het actief stimuleren/ faciliteren van initiatieven uit de samenleving. Er zijn geen conflicterende uitgangspunten, sterker nog: het lijkt voor de hand liggen om de aanpak in het sociaal domein te integreren in de Beverwijkse participatie aanpak. De participatieraad kan dan een rol krijgen die breder is dan het sociaal domein.

Toekomstverwachting

De Corona-crisis gaat op de een of andere manier de wijze van participatie beïnvloeden. Er liggen zeker mogelijkheden van online participatie. Het is de vraag of juist die doelgroepen die in de afgelopen 2 jaar nog niet zijn bereikt wel bereikt kunnen worden via online participatie. Maatwerk is ook hier het sleutelwoord. Laaggeletterden of andere niet-taligen bereik je ook niet via online-tools, wellicht wel via scholen, (vrijwillige)

² Beverwijkse participatiewaarden zijn: we maken gebruik van de kennis van inwoners, we nemen inwoners serieus, we brengen onze omgeving vroegtijdig in beeld, we informeren de omgeving aan de voorkant van het proces, de gemeenteraad is vroegtijdig in het proces betrokken, we beginnen kleine met initiatieven dichtbij inwoners, we doen wat we beloven.

taalcoaches, vluchtelingenwerk, zorgaanbieders en sociaal team. Ook wordt er verwacht dat dit wellicht het moment is dat sociale vraagstukken nadrukkelijker op de agenda komen, omdat meer mensen effecten zullen merken van de crisis. Daarnaast zijn er zorgen dat projecten waarbij mensen eerder al betrokken zijn, die nu worden uitgesteld, wellicht op minder betrokkenheid in de toekomst kunnen rekenen. Daarnaast is het de vraag waar de gemeente de financiële prioriteiten gaat leggen. Een idee zou zijn om de inwoners ook hierbij te betrekken. Het is vooral zaak om niet te wachten tot de crisis over is, maar ook nu actief te blijven.

Naast digitale participatie, geven respondenten ook aan dat ook participatiebijeenkomsten in kleiner verband (rekening houdend met 1,5 meter afstand) best georganiseerd kunnen worden. Dat kost dan wellicht meer tijd, maar elkaar fysiek ontmoeten is soms beter dan een digitale ontmoeting.

Wensenlijst

De komende periode is het voor de bij dit onderzoek betrokkenen zaak om stil te staan bij:

- Meer en structureel naar buiten treden met onderwerpen waarop participatie plaats vindt (het liefst op een digitale manier);
- Peilen van belangstelling voor panels voor relevante onderwerpen;
- Inzicht krijgen in de ideeën van inwoners over welke sociale onderwerpen zij aangepakt willen zien;
- Het opstellen van een plan hoe ook andere doelgroepen betrokken kunnen worden;
- Vergroten en verbreden van het netwerk van de participatieraad;
- Optimaliseren van de samenwerking tussen participatieraad en gemeente.

Verbetermogelijkheden

Door het inschakelen van 'veldkennis' van partners en zorgpartijen (MEE, sociaal team, mantelzorgers en maatschappelijk werk) kan in beeld gebracht worden welke behoeften er zijn bij mensen die zelf niet in staat zijn om dit te verwoorden. Daarnaast kan een inventarisatie naar 'stakeholders vindplaatsen' helpen om in beeld te krijgen waar de gesprekspartners zich bevinden en benaderd kunnen worden.

Goede participatie begint met een goed netwerk: weten waar kennis aanwezig is en weten waar mensen benaderd kunnen worden. Het gebruik maken van aanwezige netwerken van groepen die tot nu toe niet betrokken zijn geweest, kan helpen. De participatieraad zou de verbinding met inwoners moeten kunnen verbeteren, dat komt nog niet altijd even goed tot zijn recht. Bij het project in Wijk aan Zee ging dat wel erg goed. Er wordt nog volop geëxperimenteerd en geleerd.

Als laatste wordt als verbeterpunt genoemd dat het van belang is om de participatieraad meer in positie te brengen door meer publiciteit te genereren, bijvoorbeeld in de huis-aan-huiskrant. Momenteel wordt er gewerkt aan een website om dit vorm te geven.

Suggesties van inwoners

De inwoners die zijn benaderd om mee te werken aan dit evaluatieonderzoek geven een aantal tips aan de gemeente als het gaat om participatie in Beverwijk:

-
- Heb meer oog voor terugkoppeling waarbij duidelijk wordt aangegeven welke inbreng wel of niet is meegenomen en waarom, daarnaast duidelijk communiceren over vervolgstappen;
 - Breng in kleine stapjes plannen al tot uitvoering zodat het zichtbaar wordt wat participatie voor invloed kan hebben op de directe leefomgeving;
 - Organiseer meer persoonlijk contact met inwoners, zeker bij doelgroepen waar de problematiek zich afspeelt;
 - Geef duidelijke, begrijpelijke informatie wanneer het gaat om moeilijke onderwerpen zowel vanuit de participatieraad als vanuit de gemeente: de gemeente zou bijvoorbeeld informatie wat betreft het minimabeleid laagdrempeliger kunnen aanbieden door het mogelijk te maken ook online aanvragen te doen.
 - Win informatie over participatie in bij andere gemeenten, zo leer je van elkaar.

Resultaten

De resultaten van de participatietrajecten in Beverwijk zijn opgenomen in het evaluatierapport en participatieagenda. Een overzicht van lopende en gevoerde participatietrajecten is opgenomen in bijlage 1.

Samenvattende conclusie Beverwijk

Beverwijk is goed op weg, maar er is nog veel te doen. Het ontwikkelpotentieel zit in de zoektocht naar nieuwe doelgroepgerichte participatievormen en aandacht voor jongeren. Daarnaast is het zaak om samen met de gemeente nog beter de verwachtingen en de rollen uit te spreken per project. Er zijn geen contra-indicaties te benoemen die een heroverweging van de ingeslagen weg nodig maken.

Bijlage 1 - Resultaten

Lopende/ startende projecten³ :

- Inburgering
- Plan van aanpak eenzaamheid
- Thuis in Oosterwijk
- Dorpsplan kansen voor welzijn, zorg en sport in Wijk aan Zee
- Toegankelijkheid Nieuw: opstellen Inclusie agenda
- Klankbordgroep Landgoed Adrichem (Overbos), Toegankelijkheid en Sport: ruimten inrichten voor beweeg activiteiten
- Evaluatie en herijking minimabeleid Beverwijk
- Pilot financiële bijdrage sporters met een beperking. De pilot omzetten naar structureel.
- Uitvoeringsagenda Jeugd;

Afgerond

- Kwalitatief ervaringsonderzoek Hulp bij het huishouden
- Kracht van Meedoen; behoefteonderzoek ter verbetering toegang minimaregelingen (ondersteund door Cliëntenbelang)
- Nieuw beleid mantelzorg en vrijwilligerswerk
- Visie Meedoen (visie op participatie en maatschappelijke ondersteuning in Beverwijk)
- Uitvoeringsagenda Jeugd; focus: overgang 18-/18+
- Cliënt ervaringsonderzoek (Cliëntervaringen Sociaal team en Centrum voor Jeugd en Gezin over 2018)
- Behoeftenonderzoek welzijn, zorg en sport in Wijk aan Zee, deel 1 Behoeftenonderzoek en deel 2 Stakeholderanalyse
- Ervaringsonderzoek Schuldhulpverlening
- Toegankelijkheid; Toeleiding naar passend wonen

³ Bron: Participatieagenda Beverwijk maart 2020

Bijlage 2 - Geraadpleegde personen

Enquêtes

Voor de enquête zijn uitgenodigd: 17 gemeentelijke (beleids-)adviseurs (9 gereageerd), 14 (oud-) leden van de participatieraad (13 gereageerd), 3 leden van het college van B&W (2 gereageerd), alle gemeenteraadsleden (6 gereageerd), 7 zorgprofessionals (5 gereageerd) en 82 inwoners (33 gereageerd).

Persoonlijke gesprekken

Daarnaast zijn persoonlijke gesprekken gevoerd met:

Brantjes, Ronald	voorzitter participatieraad
Koch, Robert	inwoner, voorzitter stichting De Moriaan
Leeuwen, Marja van	beleidsadviseur
Niele, Hanneke	wethouder Sociaal Domein
Schellevis, Michel	inwoner
Toman, Rob	inwoner
Versteeg, Jolanda	inwoner
Vos- Laan, Trudy	oud lid participatieraad

Aan: alle wethouders van het sociaal domein

Betreft: evaluatie werkwijze participatieraden IJmondgemeenten

Datum: 10-06-2020

Geachte wethouders,

De werkwijze van participatie met de Participatieraden is geëvalueerd door het bureau +Anderen. Dat heeft geleid tot de rapportages "Evaluatie werkwijze cliënt- en bewonersparticipatie in het sociaal domein IJmondgemeenten". De rapporten refereren aan onze IJmondiale samenwerking en evalueren voor iedere gemeente (Beverwijk, Heemskerk en Velsen) afzonderlijk haar werkwijze in bewonersparticipatie aangaande het sociaal domein.

De afgelopen week zijn wij, -de voorzitters van de drie participatieraden-, met elkaar in gesprek geweest over de inhoud van deze evaluatierapporten tijdens het voorzittersoverleg. Wij zijn unaniem van mening dat deze drie rapporten een goed beeld geven van de stand van zaken, toekomstwensen en verbetermogelijkheden. Wij zijn daarbij goed op weg, maar er is ook nog veel te doen en door te ontwikkelen. Ideeën hiervoor zijn er genoeg!

Wij willen u -middels dit schrijven- graag bedanken voor de samenwerking in de afgelopen twee jaar.

Het was pionieren, maar dat wisten we van tevoren! Wij willen u ook bedanken voor alle steun die gegeven is door ambtenaren. Zonder hen was het lastig geworden om in verbinding te blijven met elkaar en vooruitgang te kunnen boeken in dit proces. Zij zijn dan ook een essentiële schakel voor ons geweest in de afgelopen periode. De resultaten hiervan kunt u vinden in bijgevoegde stukken.

Wij wensen u en de gemeenteraden veel plezier bij het lezen hiervan!

Met vriendelijke groet,

Namens alle drie de voorzitters van de participatieraden binnen de IJmond,

Dorine Vermeulen	Participatieraad Velsen
Ronald Brantjes	Participatieraad Beverwijk
Joris Jansbeken	Participatieraad Heemskerk